

Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2015

Obsah

1. Náplň a rozsah zpravodajské činnosti.....	2
2. Zpravodajská činnost a zpravodajské poznatky.....	3
2.1. Ochrana významných ekonomických zájmů	4
2.2. Organizovaný zločin	6
2.3. Kontrarozvědná činnost.....	8
2.4. Ochrana ústavnosti a demokratických základů státu	10
2.5. Terorismus	13
2.6. Proliferace zbraní hromadného ničení a jejich nosičů, konvenčních zbraní a výbušnin.....	14
2.7. Kybernetická bezpečnost.....	15
3. Ochrana utajovaných informací	18
3.1. Administrativní bezpečnost	18
3.2. Bezpečnost informačních a komunikačních systémů	18
3.3. Fyzická bezpečnost	18
3.4. Krizové řízení.....	18
4. Spolupráce se zpravodajskými službami ČR a ostatními státními orgány	19
4.1. Spolupráce se zpravodajskými službami ČR.....	19
4.2. Spolupráce s Policií ČR	19
4.3. Spolupráce s dalšími státními orgány a institucemi.....	20
5. Spolupráce se zpravodajskými službami cizí moci	21
6. Kontrola.....	22
6.1. Vnější kontrola	23
6.2. Vnitřní kontrola.....	23
7. Dodržování kázně, vyřizování žádostí a stížností	24
7.1. Šetření podezření z jednání majících znaky přestupku, z kázeňských přestupků a ostatních podezření z přestupku.....	24
7.2. Šetření ve věcech stížností a oznámení	24
8. Rozpočet.....	25

1. Náplň a rozsah zpravodajské činnosti

Činnost, postavení a působnost Bezpečnostní informační služby (dále též „BIS“) jako zpravodajské služby demokratického státu jsou upraveny příslušnými zákony, zejména zákonem č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů. Ve své činnosti se BIS řídí rovněž Ústavou ČR, Listinou základních práv a svobod, mezinárodními smlouvami a dalšími právními předpisy České republiky.

Zpravodajské služby jsou podle § 2 zákona č. 153/1994 Sb. státními orgány pro získávání, shromažďování a vyhodnocování informací (dále jen „zabezpečování informací“) důležitých pro ochranu ústavního zřízení, významných ekonomických zájmů, bezpečnost a obranu České republiky. Bezpečnostní informační služba je podle § 3 zákona č. 153/1994 Sb. zpravodajskou službou, která v rámci své působnosti podle § 5 odst. 1 zákona č. 153/1994 Sb. zabezpečuje informace:

- o záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti České republiky,
 - o zpravodajských službách cizí moci,
 - o činnostech ohrožujících státní a služební tajemství,
 - o činnostech, jejichž důsledky mohou ohrozit bezpečnost nebo významné ekonomické zájmy České republiky,
- týkající se organizovaného zločinu a terorismu.

Podle § 5 odst. 4 zákona č. 153/1994 Sb. plní BIS další úkoly, pokud tak stanoví zvláštní zákon (např. zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů) nebo mezinárodní smlouva, jíž je Česká republika vázána.

Zákon č. 153/1994 Sb. v ustanovení § 7 dále stanoví, že za činnost BIS odpovídá vláda, která zároveň koordinuje její činnost. Vláda podle ustanovení § 8 odst. 4 tohoto zákona ukládá BIS úkoly v mezích její působnosti. Prezident republiky ukládá BIS úkoly v mezích její působnosti a s vědomím vlády.

K plnění svých úkolů je BIS oprávněna spolupracovat s ostatními zpravodajskými službami ČR. Zákon č. 153/1994 Sb. tuto spolupráci v § 9 podmiňuje dohodami uzavíranými mezi zpravodajskými službami se souhlasem vlády.

Spolupráci se zpravodajskými službami cizí moci může BIS podle § 10 zákona č. 153/1994 Sb. uskutečňovat pouze se souhlasem vlády.

2. Zpravodajská činnost a zpravodajské poznatky

Souhrn veškeré zpravodajské činnosti Bezpečnostní informační služby v roce 2015 obsahuje utajovaná Zpráva o činnosti BIS za rok 2015, kterou podle § 8 odst. 1 zákona č. 153/1994 Sb. předkládá BIS každoročně vládě a prezidentovi republiky.

O konkrétních zpravodajských zjištěních a výsledcích analýz, z nichž rámcový přehled o činnosti BIS v této veřejné výroční zprávě vychází, informovala BIS v průběhu roku oprávněné adresáty podle § 8 zákona č. 153/1994 Sb. V tomto období předala BIS prezidentovi a členům vlády více než 600 dokumentů. Dalších více než 300 informací zaslala BIS příslušným státním orgánům, Policii ČR, Úřadu pro zahraniční styky a informace (ÚZSI) a Vojenskému zpravodajství (VZ).

V rámci plnění svých zákonných povinností podle zákona č. 412/2005 Sb. provedla BIS na žádost Národního bezpečnostního úřadu (NBÚ) šetření v rámci bezpečnostního řízení pro vydání osvědčení pro fyzické nebo právnické osoby ve více než 20 tisících případech.

Na žádost jiných státních orgánů a jejich součástí (např. Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra, Ministerstvo zahraničních věcí, Licenční správa Ministerstva průmyslu a obchodu) poskytuje BIS informace související s celou řadou agend, které tyto orgány zpracovávají. Jde zejména o agendu pobytových oprávnění na území ČR, projekt MEDEVAC, agendu zprostředkování zaměstnání, oblast mezinárodní ochrany podle azylového zákona či agendu zahraničního obchodu s vojenským materiálem. V roce 2015 BIS přijala a zpracovala žádosti, které se v souhrnu týkaly téměř 100 000 fyzických a více než 1 200 právnických osob.

Vládní projekt přesídlení 15 rodin syrských uprchlíků z Jordánska byl zpracován na základě usnesení vlády č. 18 ze 14. ledna 2015. Dalším projektem bylo podle usnesení vlády č. 1052 ze 14. prosince 2015 přesídlení křesťanských uprchlíků z Iráku a Libanonu vybraných Nadačním fondem Generace 21. V těchto projektech se BIS podílela na prověření téměř 200 osob.

Usnesením č. 325 ze 6. května 2015 schválila vláda projekt „Nové elity pro Sýrii – program stipendií vlády České republiky syrským uprchlíkům“ s cílem zajistit vysokoškolské vzdělání osobám, které se po skončení konfliktu v Sýrii budou podílet na budování tamní společnosti. V projektu se BIS podílela na prověření téměř 30 osob.

V roce 2015 vstoupila v platnost novela zákona č. 49/1997 Sb., o civilním letectví, obsahující ustanovení týkající se ověření spolehlivosti fyzické osoby, které vydává Úřad pro civilní letectví (ÚCL). Jeho nedílnou součástí je posouzení důvěryhodnosti fyzické osoby, které provádí Policie ČR. V souvislosti s touto agendou zpracovala BIS žádosti, které se týkaly téměř 16 000 osob.

Na základě článku 9 Schengenské prováděcí úmluvy poskytuje BIS jako garant za zpravodajské služby ČR stanoviska k žádostem o schengenská víza. V roce 2015 provedla BIS bezpečnostní prověrku více než 1 000 000 takových žádostí.

2.1. Ochrana významných ekonomických zájmů

Struktura a rozsah rizik se v roce 2015 oproti předchozím rokům výrazně nezměnily. V oblasti ochrany významných ekonomických zájmů se stále výrazně projevovaly nepříznivé důsledky chyb, které vznikly v předchozích letech. Příčinou jsou zejména špatně nastavené smluvní vztahy některých státem ovládaných subjektů napříč různými odvětvími (energetika, bankovníctví, silniční doprava, informační a komunikační technologie /ICT/). Některé z nich byly uzavřeny již před více než 10 lety.

Na hloubce problému se v mnoha případech podílel i liknavý přístup odpovědných osob v období po uzavření smlouvy, kdy jednoznačně chyběla vůle tyto obchody kontrolovat, hodnotit a případně revidovat jejich podmínky. Situace proto často dospěla do kritického stavu, kdy pro zástupce státu bylo krajně obtížné, či zcela nemožné, problém jakýmkoliv uspokojivým způsobem vyřešit. Výrazným příkladem takového problému je případ společnosti, které byla svěřena správa a ochraňování části českých nouzových zásob nafty.

Nepříznivá situace nastala také v oblasti ICT služeb, kdy se některé státem ovládané subjekty staly významně závislé na svých dodavatelích. Příkladem může být případ důležitého regulatorního orgánu, kdy byly vypnuty služby, které jsou pro chod daného odvětví zásadní. Významnou příčinou zde bylo neřešení problému, ačkoliv o něm vedení tohoto regulátora prokazatelně již déle vědělo.

BIS popisovala zejména vztahy a záměry osob, které se na vzniku problému podílely a jejichž vliv přetrvával. Některé osoby, které ukončily svoji činnost ve státních službách (např. byly propuštěny), se snažily obnovit svůj vliv na chod státních subjektů. V některých případech to byly snahy úspěšné, když tyto osoby využily svých dřívějších kontaktů a často i osobní loajality současných zaměstnanců státu. Tato skutečnost má vliv i na schopnost státu řešit existující problémy. O těchto problémech BIS již několik let průběžně informovala oprávněné adresáty stejně jako o dalších okolnostech negativního vývoje, nicméně na řešení problému jako takového přímý vliv nemá. Získává, vyhodnocuje a předává informace, které lze využít pro alespoň částečnou eliminaci následků.

K významnému poškození zájmů státu často vedl únik interních informací, které byly využity k získání výhod pro protistranu. Příčinou byl nejen úmysl konkrétních osob získat vlastní prospěch, ale také nedostatečné povědomí o nutnosti ochraňovat i takové citlivé informace, které nejsou chráněné žádným speciálním zákonem.

Významné ekonomické zájmy jsou stejně jako další oblasti cílem zpravodajských služeb cizí moci, které ve své práci používají i zde metody, jako je postupné připoutávání osob, které disponují pro cizí moc zajímavými informacemi či rozhodovacími pravomocemi. K tomu patří i využívání pocitu důležitosti některých lidí, jejich touhy po finančním profitu či chybějící sebereflexe. Stejně jako v jiných oblastech je i zde důležité širší povědomí o těchto metodách, s nimiž se mohou setkat stejně tak nižší úředníci jako výše postavení představitelé státu a jeho orgánů. Součástí tohoto povědomí by měla být např. i obezřetnost při kontaktu s kompromitovanými osobami vzhledem k tomu, že již pouhé setkání s nimi či diskuse o zdánlivě neutrálních tématech mohou být snadno zneužitelné. Zvláštní opatrnost je třeba zachovávat při kontaktu s osobami ze zahraničí, u nichž lze očekávat propojení obchodních aktivit s mocenskými zájmy cizí státní moci, zejména s aktivitami tamních zpravodajských služeb (např. Ruská federace či ČLR).

Stát čelí řadě rizik i v oblasti výkonu vlastnických práv v obchodních společnostech a státních podnicích. Prosazování zájmů státu je obtížné zejména v akciových společnostech, kde se kontrolní mechanismy, které dobře fungují v soukromé sféře, stále ukazují jako nedostačující pro stát. Zejména v energetice je řada případů, kdy management společnosti de facto ovládá dozorčí radu. Ta přestává

plnit svoji základní roli a stát jako akcionář tak ztrácí v obdobích mezi valnými hromadami zásadní nástroj kontroly. Jeho zástupci tedy selhávají hlavně v tom, že nedostatečně prosazují zájmy státu. Je sice otázkou, co je v konkrétních případech důvodem, který k takovému selhávání vede, nicméně stav, kdy management ovládá dozorcí radu, neposkytuje zájmům státu dostatečnou ochranu.

U některých zástupců státu se při klíčových ekonomických rozhodnutích v konkrétních případech projevovala neochota přijmout potřebná opatření s patřičnou rychlostí a převzít za ně odpovědnost. Přednost dostávala bezriziková řešení, která zohledňovala především finanční stránku věci, avšak zcela nedostatečně brala ohled na zásadní nefinanční hodnoty, jako jsou energetická bezpečnost, postavení na trhu či dobrá pověst. Za tímto postojem se často skrývá obava z trestního či jiného postihu za případné finanční ztráty. K tomu přispívá i to, že ztráta či poškození nehmotných statků, jejichž hodnota často převyšuje možnou finanční ztrátu, se vzhledem k jejich nehmotné povaze důvodem postihu nestávají.

Významné ohrožení ekonomických zájmů státu představují i aktivity narušující hospodářskou soutěž. Také v roce 2015 se BIS setkávala s pokusy soutěžitelů uzavírat skryté dohody ve veřejných zakázkách, které se týkaly výstavby silniční a železniční infrastruktury nebo životního prostředí. Takové jednání významným způsobem narušovalo spravedlivou hospodářskou soutěž a vedlo k navýšení vysoutěžených cen. Zadavatel má však často jen omezené možnosti, jak podobným dohodám čelit. Je tedy otázkou, zda má stát dostatečně efektivní soubor nástrojů (např. legislativních či institucionálních) pro řešení obdobných situací.

Nedostatky při vypisování veřejných zakázek se však projevovaly i na straně zadavatelů. Často obcházel některá ustanovení zákona o veřejných zakázkách. Někteří zadavatelé nemají dostatečnou kapacitu pro samostatnou (tedy nezávislou) tvorbu vnitřních předpisů a vlastní administraci řízení.

Stejně jako v předchozích letech zaznamenala BIS i v roce 2015 projevy nelegitimního lobbingu v legislativním procesu i ve výkonu státní správy. Jeho častým cílem byly opět normy a rozhodování týkající se energetiky a zdravotnictví. Pro tato odvětví jsou charakteristické atributy, které vytvářejí podmínky pro lobbing – silná státní regulace, velký objem veřejných financí a silný privátní zájem na jejich využití. V oblasti energetiky byla cílem nelegitimních lobbistických zájmů zejména pravidla podpory a kontroly některých zdrojů energie. Ve zdravotnictví šlo zejména o legislativu upravující úhrady za léky a zdravotnické prostředky, ale i o konkrétní rozhodnutí regulačních orgánů v této oblasti.

V roce 2015 se BIS častěji setkávala se skutečností, že společnosti s ruským kapitálem nedodržovaly pravidla a porušovaly zejména daňové a regulační předpisy i smluvní vztahy. Příčinu lze hledat zejména v propojení ruského kapitálu s tzv. šedou zónou ekonomiky pohybující se na pomezí legality. Toto propojení pak v situaci, kdy řada mateřských ruských společností nebo i fyzických osob měla potíže s financováním, vedlo k většímu sklonu překračovat zákonné nebo smluvní hranice. Nově se tyto případy objevovaly i ve společnostech, které částečně vlastní či nepřímo kontroluje ruská státní administrativa.

2.2. Organizovaný zločin

Dysfunkce ve veřejné správě

Dysfunkce výkonu veřejné správy je jedním z hlavních důsledků působení moderního organizovaného zločinu. I v roce 2015 BIS zaznamenala řadu případů dysfunkce na centrální i regionální úrovni.

K dysfunkci ve veřejné správě nejčastěji docházelo proto, že státní úředníci a osoby, které zastávají veřejné funkce, neměli dostatečnou odpovědnost za důsledky vlastních rozhodnutí. V některých případech tato odpovědnost zcela chyběla. Často byly uzavírány nevýhodné smlouvy a veřejné zakázky byly svěřovány firmám s nejasnou vlastnickou strukturou nebo byly zadávány bez výběrového řízení. Výsledkem bylo špatné hospodaření se svěřeným majetkem, kdy však nedocházelo k trestným činům a prokazování míry zavinění bylo velmi obtížné. Odpovědnost konkrétních osob se mnohdy vytrácela během schvalovacího procesu, při kterém se přenášela z jedné osoby na druhou, aniž by byly přesně vymezeny podíl a úloha každé ze zúčastněných osob na výsledném rozhodnutí.

Za dysfunkcí veřejné správy, která vede k poškozování zájmů ČR, případně zájmů EU, však nestála jen nedbalost, ale také záměrné konání některých osob působících ve státní správě nebo samosprávách, které bylo motivováno partikulárními ziskovými zájmy. Prosazování těchto zájmů provázel nelegitimní lobbying nebo takové motivování představitelů veřejné správy, které hraničilo s korupcí. K zavazování si úředníků byly využívány nejen finanční odměny, ale i jiné způsoby.

Mezi časté projevy dysfunkce veřejného sektoru patřilo i neúčelné vynakládání veřejných prostředků, které bylo navenek legitimizováno jako naplňování veřejného zájmu. V několika případech byl veřejný zájem, ve smyslu obecné společenské prospěšnosti, použit jako záminka k extenzivnímu výkladu, nebo dokonce k rozmělnění pevně nastavených pravidel pro odpovědné nakládání s veřejnými rozpočty.

Následkem této praxe bylo vyvádění veřejných peněz do soukromých rukou. Důsledkem nebyly pouze nezanedbatelné ekonomické dopady na veřejné rozpočty, ale rovněž oslabování efektivnosti i důvěryhodnosti výkonu veřejné správy. V případě formálního i obsahového dodržení platných norem by k tomuto jevu vůbec nedošlo.

Legislativní změny vedoucí k omezení prostoru pro organizovaný zločin

Poslanecká sněmovna v listopadu 2015 schválila zákon o registru smluv, který je jedním ze zásadních legislativních opatření, která by mohla přispět k efektivnějšímu hospodaření s majetkem státu a obcí a ke snížení míry dalších nežádoucích jevů přispívajících k dysfunkci veřejné správy. Zákon je pozitivním krokem v boji proti modernímu organizovanému zločinu.

Stejně jako v roce 2014 se zpravodajská pozornost i v průběhu roku 2015 zaměřila na novelu zákona o státní službě. V roce 2015 se zájem BIS soustředil na personální stránku věci, tj. na bezpečnostní rizika spojená s postupným obsazováním klíčových vedoucích pozic ve státní správě.

K důležitým tématům roku 2015 patřilo systémové nastavení kontroly hospodaření obcí. Jednalo se zejména o legislativní mechanismy zaměřené na dlouhodobé dysfunkční projevy, které doprovázejí hospodaření s veřejnými rozpočty na komunální úrovni. V jednotlivých případech se míra neefektivního hospodaření obcí sice jevila z finančního hlediska jako nízká, avšak tato dysfunkce v posledních letech představuje jedno ze zásadních ekonomických rizik pro český stát. Je to dáno jednak tím, že se zvyšuje objem financí, které jsou přerozdělovány směrem od centra dolů, jednak

tím, že na centrální úrovni již existují velmi účinné kontrolní mechanismy a sílí veřejná kontrola hospodaření státních orgánů.

BIS v loňském roce upozornila na základní nedostatek zákona o řízení a kontrole veřejných financí, kterým je výjimka z obligatorního zřízení služby interního auditu pro obce s počtem obyvatel menším než 15 tisíc, a to bez ohledu na objem každoročně obhospodařovaného majetku a peněz. Cíl zákona - zavedení moderních kontrolních mechanismů s dopadem na lokální i centrální úroveň veřejné správy – může tato výjimka citelně oslabit.

BIS opakovaně upozornila na případy veřejných zakázek, u nichž následné vyšetřování orgánů činných v trestním řízení, kontrolní činnost NKÚ nebo audity kontrolních orgánů potvrdily neefektivitu, neúčelnost a plýtvání veřejnými prostředky.

Organizovaný zločin tradičního typu

Organizované zločinecké skupiny a tradiční organizovaný zločin nepatří mezi prioritní oblasti zájmu, BIS se jim věnuje výhradně na úrovni monitorování prostředí. BIS, na rozdíl od policie, nedisponuje potřebnými nástroji ani pravomocemi k potírání zločineckých skupin a poznatky BIS nelze přímo využít v trestním řízení. Nadále však BIS relevantní konkrétní poznatky o zločineckých skupinách předává jiným státním orgánům, do jejichž působnosti patří (zpravidla Policii ČR), aby tyto orgány mohly přijmout vlastní opatření. BIS se v roce 2015 zabývala organizovaným zločinem skupin, jimž je obecně připisována zejména organizovaná hospodářská kriminalita spočívající v prodeji zboží, ze kterého nebyly uhrazeny daně a poplatky v plné výši, a skupin, které v posledních letech získaly významný podíl na drogovém trhu.

Migrace

Od druhé čtvrtiny roku 2014 je Evropa zasažena masivní migrační vlnou z oblasti Blízkého a Středního východu, subsaharské Afriky a Maghrebu, která v roce 2015 přivedla do Evropy více než milion migrantů. Jejich příchod do EU měl negativní dopady na veřejný pořádek a výkon bezpečnostně-správních procedur jak v zemích, jimiž vedou hlavní migrační trasy, tak v zemích cílových. Česká republika leží v dopravně exponované centrální části Evropy a ohrožují ji v zásadě stejné migrační a na migraci navazující hrozby jako Francii, Belgii a SRN. Riziko jejich naplnění je však zatím řádově nižší, což odpovídá průběhu migrační vlny a jejím dopadům na ČR v roce 2015.

Česká republika patří k méně významným tranzitním a cílovým zemím, a nejzávažnější migrační hrozby tak bezprostředně nesouvisejí s probíhající migrační vlnou, ale s jejími střednědobými a dlouhodobými důsledky v celoevropském rámci. Jde především o hrozby, které vyplývají z toho, že je fakticky nemožné organizovaně integrovat velké množství cizinců z kulturně odlišného prostředí do evropské společnosti. Následně dochází ke vzniku uzavřených komunit, které mohou být vůči evropskému kulturnímu prostředí nepřátelské. Tyto komunity pak mohou vytvářet ideové či logistické zázemí pro kriminální aktivity rozličného charakteru.

Na území ČR nepůsobila žádná mezinárodní převaděčská síť organizující tranzit uprchlíků. Europol identifikoval zločinecké struktury, které zajišťovaly přesuny migrantů mezi vybranými evropskými zeměmi, v ČR však byli zjištěni v zásadě jen jednotlivci nebo malé kriminální skupiny, které v omezeném rozsahu nabízely uprchlíkům dopravu a služby. Rozhodující část migrantů byla do cílových zemí dopravena buď hromadnou dopravou často organizovanou jednotlivými státy, nebo individuálně svými příbuznými, blízkými osobami, popř. soukromými osobami, které si z poskytování služeb migrantům udělaly výhodný obchod.

Reálným problémem bylo zneužívání obecného strachu z cizinců, který vyvolával neklid a další obavy ve společnosti. V atmosféře nejistoty, zda jsou ostatní státy schopny vypořádat se s problémy migrace, se profilovaly extremistické a populistické politické subjekty, radikalizovalo se politické prostředí a rostla popularita extremistických stran.

V průběhu roku 2015 nedošlo ke změně migračních tras tak, aby nové cesty zasáhly území ČR. Následkem toho, že orgány státu důsledně prováděly kontrolní a registrační procedury a dodržovaly zásadu, že uprchlíci, kteří nežadají v ČR o azyl, jsou nelegálními migranty, došlo k razantnímu snížení počtu tranzitujících cizinců. Kontrolní procedury však narážejí na faktickou nemožnost provádět je naprosto důsledně. Příčinou tohoto stavu je mj. skutečnost, že řada migrantů má nebo velmi pravděpodobně může mít cestovní doklady vydané sice oficiálně, nicméně na území ovládaném ve zdrojových zemích migrace extremistickými silami, případně se prokazuje cestovními doklady odcizenými či pozměněnými. Na druhé straně (ve zdrojových zemích) pak nemají české bezpečnostní složky spolehlivého oficiálního partnera, který by byl schopen na ověřování pravdivosti údajů o migrantech a jejich cestovních dokladech spolupracovat a poskytovat důvěryhodné relevantní informace. K již zmíněným bezpečnostním rizikům je tak nutné připočíst i riziko přenášení problémů a konfliktů ze zdrojových zemí do zemí cílových i tranzitních, jichž se migrační vlna dotýká.

2.3. Kontrarozvědná činnost

V roce 2015 v ČR nejvýrazněji působily zpravodajské služby Čínské lidové republiky a Ruské federace.

Čínské diplomatické, zpravodajské a ekonomické entity se soustředily na využití úspěchů z předchozího roku a intenzivně pokračovaly v rozšiřování a kultivaci (pro)čínské vlivové infrastruktury v české politice a ekonomice.

Ruskými prioritami pro rok 2015 byly operace vedené v rámci informační války v kontextu ukrajinské a syrské krize a dále politická, vědecko-technická a ekonomická rozvědka (zejména úsilí dostat se prostřednictvím nastrčených českých osob k českým a evropským dotacím).

V roce 2015 BIS z hlediska své působnosti nezaznamenala žádné významné aktivity zpravodajských služeb dalších zemí bývalého Sovětského svazu či svých partnerských zpravodajských služeb.

V roce 2015 dominovaly mezi zpravodajskými silami cizí moci, které působí v ČR, stejně jako v minulých letech, zpravodajské služby Ruské federace. Značná část ruských zpravodajských důstojníků působila pod diplomatickým krytím ruské diplomatické mise, která zůstávala početně stále velmi disproportionální vůči ostatním diplomatickým zastoupením, včetně velmocí jako USA nebo ČLR. Také v diplomatických misích jiných států působili zpravodajci na diplomatických postech, avšak zdaleka nedosahovali početního stavu ruské mise. Ruští (a někteří další) zpravodajci se – na rozdíl od zpravodajských důstojníků spojeneckých států – BIS nepředstavovali a nedeklarovali svoji příslušnost ke zpravodajské službě. Utajování a zakrývání příslušnosti ke zpravodajské službě jednoznačně implikuje činnost, která ohrožuje bezpečnost a jiné oprávněné zájmy České republiky.

Navzdory trvající krizi na Ukrajině a napjatým vztahům mezi Ruskem na straně jedné a NATO a EU na straně druhé Rusko pokračovalo ve vlivových aktivitách zaměřených na udržení a posílení ruských pozic a perspektiv v české energetice. V roce 2015 také pokračovaly ruské aktivity na poli ekonomické a vědecko-technické rozvědky v ČR.

V kontextu ukrajinské a následně syrské krize kladlo Rusko obecně důraz na vlivové a informační operace v kontextu nelineární (hybridní, nejednoznačné, asymetrické či nekonvenční) války¹.

Cílem ruského informačního působení v českém prostoru v roce 2015 bylo zejména:

- oslabení informačního potenciálu země (utajená infiltrace českých médií, internetu a masivní produkce ruské státem řízené distribuce propagandy a dezinformací);
- posilování informační rezistence ruské společnosti (prefabrikované dezinformace z českých zdrojů pro ruské publikum);
- ovlivnění vnímavosti a myšlení českého publika a oslabení vůle společnosti k odporu či konfrontaci (informační a dezinformační zahlcení publika, relativizace pravdy a objektivity, prosazení motta „všichni lžou“);
- vyvolávání či přiživování vnitro-společenských a vnitropolitických tenzí v ČR (zakládání loutkových organizací, skrytá i otevřená podpora populistických či extremistických entit);
- narušování vnitřní soudržnosti a akceschopnosti NATO a EU (pokusy o subverzi česko-polských vztahů, dezinformace a poplašné informace očerňující USA a NATO, dezinformace vytvářející virtuální hrozbu války s Ruskem);
- poškození pověsti Ukrajiny a její mezinárodní izolace (zapojením českých občanů a organizací do Ruskem skrytě řízených vlivových operací na Ukrajině či proti ní).

Uvedené cíle nepředstavovaly hrozbu pro ČR, EU a NATO pouze v kontextu ukrajinské či syrské krize. Infrastruktura vybudovaná pro stávající účely nezmizí s koncem uvedených krizí, ale může být kdykoliv použita k destabilizaci či manipulaci české společnosti či politické scény, pokud to bude v zájmu Ruska.

V roce 2015 byla dominantní čínskou zpravodajskou silou v ČR vojenská rozvědka, jejíž činnost doplňovaly aktivity specifické čínské zpravodajské organizace, kterou je Odbor pro mezinárodní styky Komunistické strany Číny (KS Číny). Jedná se o agenturu, která spadá pod Ústřední výbor KS Číny a do jejíž gesce patří kromě zahraničních vztahů také zpravodajská činnost. Čínská diplomacie, byznys a zpravodajské služby v roce 2015 navázaly na úspěchy předchozího roku a pokračovaly v rozšiřování a prohlubování vlivové infiltrace české politiky a složek české státní moci.

Vzhledem k narůstajícímu konfliktu na Blízkém východě, jehož jedním z hlavních aktérů je Írán, zaměřila BIS svoji pozornost také na působení íránských zpravodajských služeb. Přes původní snahy a očekávání mezinárodního společenství Írán setrval ve svém vyhraněném postoji vůči Západu. Započatý proces uvolnění mezinárodních sankcí vůči této zemi a snaha USA o zlepšení mezinárodních vztahů nepřiměly Írán ke změně jeho bezpečnostně-zahraníční strategie. Podobně jako v předchozích

¹ Nelineární válka integruje využití síly (kinetické nástroje) s nevojenskými (ne-kinetickými) nástroji války (kyberoperace, ekonomika, politika); to vše se spojuje s mocným programem informační války a je podpořeno ideologií. Jedná se o formu války, která působí pod reakčním prahem protivníka a vytváří na jeho straně nejistotu v odpovědi na otázku, zda je případná vojenská reakce adekvátní či legitimní. Propaganda je jen forma komunikace, úmyslná snaha formovat vnímání, manipulovat poznávání a řídit chování za účelem dosažení odezvy odpovídající požadovanému záměru propagandisty. Propagandu (dezinformace, klamy atp.) je nutno hodnotit z pohledu záměru propagandisty - cizí moci - a v širším kontextu informační a nelineární války. Propaganda sama o sobě je neutrální pojem, pouhý nástroj, který může stejně pomáhat jako škodit.

letech íránské zpravodajské složky i v roce 2015 pokračovaly ve svých aktivitách např. v politické či ekonomické oblasti.

2.4. Ochrana ústavnosti a demokratických základů státu

Bezpečnostní informační služba nezaznamenala v roce 2015 takové aktivity, které by z pohledu zpravodajské služby představovaly konkrétní hrozbu a bezprostřední ohrožení demokratických základů ČR. Extremisté se snažili oslovit širší veřejnost a získat její podporu pro své postoje. Závažnějším a novým jevem je schopnost extremistů přehlížet v některých případech vzájemné neshody, osobní a ideologické rozdíly a začít kooperovat.

Protiimigrační a protimuslimské aktivity

V důsledku imigrační vlny směřující do Evropy se BIS v roce 2015 zaměřila na sledování jejich možných dopadů na českou společnost, zejména s ohledem na zvýšené aktivity osob, které v souvislosti s přílivem imigrantů šířily xenofobii, rasismus a další formy nesnášenlivosti. Téma imigrace přesahovalo oblast extremismu a stalo se jedním z problémů, které česká veřejnost začala považovat za bezpečnostní riziko. V souvislosti s tím došlo v průběhu roku k nárůstu občanského aktivismu a uspořádání řady veřejných shromáždění.

Proti uprchlíkům se stavělo různorodé spektrum osob a subjektů. Vedle pravicových extremistů se vůči nim vymezovaly různé populistické a další subjekty, které nelze a priori označit jako extremistické. Zástupci těchto skupin zastávali vůči pravicovým extremistům poměrně rozporuplné postoje. Na jednu stranu s nimi nechtěli být spojováni, aby se vyvarovali nálepky extremistického subjektu, na druhou stranu byla některá jejich vyjádření velmi blízká rétorice pravicových extremistů.

V protiimigračních aktivitách se dále angažovali i takoví jednotlivci, kteří jen chtěli legálně vyjádřit svůj nesouhlas s imigranty. Byť se alespoň zpočátku od spolupráce s výše uvedenými skupinami distancovali, jejich akce přitahovaly i různé radikály či extremisty, takže nakonec bylo pro neinformovanou veřejnost velmi obtížné je navzájem odlišit.

S postupem času se hranice mezi jednotlivými protiimigračními subjekty rozostřovala a část z nich začala vědomě spolupracovat.

Samostatnou skupinu odpůrců migrace tvořili občané, kteří se sice neúčastnili veřejných shromáždění, ale ventilovali svůj negativní postoj vůči imigrantům na internetu, zejména na sociálních sítích. Přestože většinou nešlo o příznivce extremistické scény, mnohá jejich prohlášení by bylo bezpochyby možné jako extremistická chápat.

Bezpečnostní riziko představovaly také některé aktivity odpůrců protiimigračních vystoupení. Do těchto aktivit se totiž kromě těch, kteří pouze chtěli legálně vyjádřit svůj pozitivní postoj vůči imigrantům, zapojovali i zástupci různých extrémně levicových skupin, jejichž primárním cílem bylo rozjitřovat situaci a vyvolávat konflikty. Řada zastánců migrace ve snaze vyjádřit svůj názor strpěla v rámci boje za společnou věc i některé radikálnější postoje či postupy levicových extremistů, které jsou mnohdy stejně nedemokratické jako ty, jež levicoví extremisté vytýkají pravicovým extremistům.

Další rizikový jev představovali někteří zastánci migrace, kteří využívali manipulativní či tendenční tvrzení a odmítali jakoukoliv kritiku či odlišný názor na situaci kolem uprchlíků. V krajních

případech oponentům dokonce vyhrožovali nebo je napadali, nicméně nerespektování práva na názor a svobodu projevu se projevovalo na obou stranách.

Celou veřejnou diskusi o problému uprchlíků, respektive o islámu vůbec, provázelo na obou stranách množství předsudků, neznalostí a pouze povrchní a zkreslená znalost a interpretace základních historických, religionistických a sociálně-kulturních faktů.

Pravicový extremismus

Na počátku roku 2015 se charakter pravicově extremistické scény nijak zásadně nelišil od předchozích let. Byla atomizovaná a soustředěná primárně sama na sebe a své interní problémy. Přestože již tehdy pravicoví extremisté prezentovali své protimuslimské postoje (např. v souvislosti s lednovými teroristickými útoky ve Francii), nebyli ještě schopni za účelem kooperace přehlížet vzájemné neshody.

S nástupem migrační krize se ale scéna postupně vyvíjela ve dvou směrech.

Prvním byla vzrůstající vzájemná podpora pravicově extremistických subjektů, které dříve z ideových nebo osobních důvodů jakoukoliv spolupráci odmítaly a veškeré své protiuprchlické akce organizovaly na sobě zcela nezávisle. Nicméně s rostoucím zájmem veřejnosti o téma migrace rostla rovněž ochota kooperovat při pořádání protestů proti uprchlíkům. Nejvýraznější protiimigrantská demonstrace proběhla v listopadu před Úřadem vlády, kde se spojili účastníci různých předchozích akcí. Po rozpuštění shromáždění proti části účastníků, kteří odmítli opustit prostor, zasáhla policie.

Druhým byly intenzivnější kontakty či přímo spolupráce extremistů s neextremistickými protiuprchlickými subjekty. Tato spolupráce měla mnoho podob, od pouhé účasti pravicových extremistů na akcích pořádaných protiuprchlickými aktivisty, přes společné organizování demonstrací až po ojedinělé navázání vzájemných přátelských kontaktů.

Přestože došlo k markantnímu nárůstu protimuslimské rétoriky a odpor proti islámu a uprchlíkům se stal hlavním tématem všech pravicově extremistických subjektů, nebyly v této souvislosti páčány závažné fyzické útoky. Zaznamenáno bylo několik přečinů, při nichž například pravicoví extremisté postříkali vepřovou krví obchod s halal potravinami.

Oproti předchozím letům došlo v roce 2015 k razantnímu útlumu protiromských aktivit. Nebyly zorganizovány žádné větší protiromské demonstrace a vztah majority a romské menšiny byl na standardní úrovni.

Část krajní pravice se výrazně prezentovala proruskými postoji, zvláště články na internetu a pořádáním několika akcí, kterými se chtěla mediálně zviditelnit. Prorusky se začaly vyjadřovat i některé subjekty, které tak v předešlých letech nečinily. Zájem pravicových extremistů o situaci na Ukrajině byl minimální. Jejich aktivity v této oblasti byly marginální a nijak neovlivnily podobu české pravicově extremistické scény. Navázané kontakty mezi českými a ukrajinskými pravicovými extremisty byly na úrovni jednotlivců a pro bezpečnost ČR nepředstavovaly riziko.

Dílčí téma pro pravicové extremisty představoval protest proti průjezdu amerického konvoje přes ČR ve dnech 29. března až 1. dubna 2015. Sdělovací prostředky průjezdu věnovaly značný prostor, čehož chtěla využít řada pravicových subjektů. Veřejnost ale jejich aktivity v podstatě ignorovala.

Nadále docházelo k pořádání pravicově extremistických akcí s hudební produkcí. Obecně jejich charakter nebýval většinou otevřeně extremistický. Staly se spíše společenskou událostí a jejich

ideová složka ustupovala do pozadí. Populární zůstávaly koncerty v zahraničí, zejména na Slovensku. Zaznamenány byly také koncerty českých kapel v zahraničí.

Spolupráce českých a zahraničních pravicových extremistů (zejména ze SRN, Slovenska, Polska, ale i Rakouska, Itálie či Francie) probíhala dominantně na úrovni jednotlivců. Vzájemné kontakty byly poměrně intenzivní a zejména pro české pravicové extremisty inspirující.

Pro komunikaci a propagaci využívali pravicoví extremisté primárně internet. Stále výraznější roli hrál Facebook, který převážil i nad standardními internetovými stránkami jednotlivých subjektů.

Levicový extremismus

Hlavním mobilizačním faktorem levicových extremistů byla uprchlická krize v Evropě. V rámci podpory imigrantů se angažovali zejména na demonstracích, jejichž cílem bylo blokovat shromáždění odpůrců uprchlíků, a to nejen z pravicově extremistického spektra.

Při těchto protiakcích velmi často docházelo k narušování veřejného pořádku, což si ve většině případů vyžádalo zásah Policie ČR. S postupným nárůstem počtu protiimigračních demonstrací byl zaznamenán nejen nárůst protiakcí, ale také radikality levicových extremistů. V počátcích se primárně jednalo o verbální napadání či provokování ideových odpůrců. Několikrát došlo k házení vajec na řečníky či účastníky protiuprchlických akcí. Ve druhé polovině roku byly do davu odpůrců migrace vhozeny i nebezpečnější předměty.

Militantní antiautoriáři pokračovali v páchání žhářských útoků, jejichž terčem byla vozidla policejních složek (jako představitelů státní represe) a vozidla majitele pražské restaurace Řízkárna (kvůli údajnému vykořisťování jeho zaměstnanců). Většina těchto přímých akcí reagovala na policejní operaci Fénix z 28. dubna 2015, při níž byly zadrženy osoby podezřelé z podílení se na aktivitách Sítě revolučních buněk v roce 2014. Tato policejní akce také mobilizovala umírněné anarchoautonomy, kteří od května do září uspořádali na podporu obviněných řadu solidárních demonstrací a benefičních koncertů.

Příznivci alternativního způsobu života z řad anarchoautonomů se soustředili na téma squattingu. V reakci na vyklizení squatu Cibulka uspořádali několik menších demonstrací na jeho podporu. Bylo zaznamenáno i nové obsazení nepoužívané budovy v Praze. Funkci squatů často nahrazovala různá sociální komunitní centra, která sloužila jako nekomerční prostory pro kulturní akce - přednášky, benefiční koncerty, autorská čtení, ale i akční tréninky a solidární akce, např. na podporu anarchistů zadržovaných v rámci policejní operace Fénix.

Marxisticko-leninská část levicově extremistické scény stagnovala. Aktivní byla spíše ve virtuálním prostoru, radikalitu projevovala jen prostřednictvím svých článků na internetu. Její zástupci pořádali minimum vlastních akcí a účastnili se shromáždění jiných levicových subjektů.

Nestátní paramilitarismus

V roce 2015 byly zaznamenány snahy o vznik domobran a různých paramilitárních skupin, a to nejen ze strany pravicových extremistů, ale i občanů bez ideologického zaměření. Činnost podobných ozbrojených skupin s sebou nesla jistá skrytá bezpečnostní rizika, v roce 2015 však zatím nepředstavovala přímou reálnou hrozbu pro demokratické zřízení ČR.

2.5. Terorismus

Boj proti mezinárodnímu terorismu je naprosto zásadně založen na spolupráci, intenzivní výměně informací a na důvěře mezi zpravodajskými službami a dalšími bezpečnostními orgány demokratického světa, a to na národní i mezinárodní úrovni. Spolupráce v této oblasti je vysoce efektivní a účinná, nicméně některá nešťastně formulovaná prohlášení mohou vytvářet podivnou představu o spolupráci samotné, o její kvalitě a výsledcích ani nemluvě. V posledních letech se v případě BIS jedná ročně o řádově desetitisíce informací, dotazů a odpovědí na ně, které si BIS vyměňuje se svými národními i zahraničními partnery. Cílem bezpečnostních orgánů, a tedy i BIS, je formou informační výměny a zapojení se do procesů prověřování fyzických i právnických osob pro projekty v gesci jiných orgánů státu (např. Ministerstva vnitra, Ministerstva zahraničních věcí) maximálně podpořit stát a jeho práci na ochraně zájmů České republiky a jejích občanů a přispět k omezování bezpečnostních rizik či k jejich úplnému odstranění.

Dramatický vývoj událostí v roce 2015 se negativně promítl do zhoršení bezpečnostní situace členských států EU v schengenském prostoru, včetně ČR. Hlavními událostmi roku byly teroristické útoky v Paříži, které se spolu s veškerými souvisejícími okolnostmi staly hlavním impulsem pro práci všech spolupracujících zpravodajských služeb. BIS se společně s ostatními partnery podílela na mapování pohybu potvrzených, podezřelých i potenciálních útočníků. Prověřování tisíců jmen radikálů vedlo ke zjištění, že v roce 2015 někteří z nich ČR využívali jako jednu z tranzitních zemí na cestě mezi Blízkým východem a západní Evropou. V kontextu dalších informací je zřejmé, že i na území ČR existuje potenciální hrozba teroristického útoku islamistických džihádistů napojených na tzv. Islámský stát (IS), příp. na skupinu Džabha an Nusra (syrská odnož al Qá'ídy).

Navzdory četným územním a personálním ztrátám dokázal IS v roce 2015 provést několik teroristických útoků nejen v Evropě, ale také na Blízkém východě (např. v Libanonu, Turecku, Egyptě). V návaznosti na to zintenzivnil svoji propagandu, jejímž primárním cílem je radikalizace a nábor dalších dobrovolníků, kteří se přidávají k jeho ozbrojeným složkám. S ohledem na tento fakt BIS soustředila své zpravodajské kapacity na dvě skupiny rizikových osob.

První skupinu tvořily osoby, které projevily sympatie k ideologii a činům IS nebo k některému z jemu podobných uskupení. V rámci cílové skupiny, na kterou se IS zaměřuje (mladší generace muslimů a konvertitů), zaznamenala BIS v ČR pouze několik sympatizantů. U většiny z nich byly prezentované názory projevem psychické labilita, frustrace či přímo nemoci. Žádný z nich nedisponoval vazbami na islamistická uskupení a často ani na žádné místní muslimské komunity. Muslimové žijící v ČR až na několik výjimek aktivity IS veřejně odsoudili.

Druhá skupina se skládala z osob, ke kterým BIS zjišťovala informace o jejich odjezdech z ČR se záměrem připojit se k teroristickým organizacím v Sýrii, zejména k IS. Jednalo se celkem o sedm osob původem z islámského světa, které krátkodobě pobývaly v ČR. Návrat těchto osob do EU by představoval vážnou bezpečnostní hrozbu z hlediska účasti na teroristických útocích. Získané informace BIS sdílela v rámci domácí i zahraniční bezpečnostní komunity.

Aktivity IS na Blízkém východě a zejména výše uvedené teroristické útoky v Evropě vyvolaly četné ohlasy a reakce. Hlavní vlna negativních ohlasů pocházela z islamofobního prostředí, které nespatřuje rozdíl mezi islamistickým terorismem a islámem jako takovým. Vzhledem k tomu, že mediálního prostoru dokonaleji využili muslimové, kteří názorově ani oficiálně nereprezentují místní muslimy a jejich organizace, prohloubilo se napětí mezi většinou českou společností a muslimskou

komunitou. Některé projevy tohoto napětí, jako slovní napadání a urážky muslimských spoluobčanů, mohou být nezanedbatelným radikalizačním faktorem.

Další významnou událostí v roce 2015, která souvisí s terorismem, byla uprchlická krize. Počty uprchlíků především ze Sýrie, Iráku a Afghánistánu se postupně navyšovaly o migranty z Afriky. Migrační vlnu využil IS k vyslání dvou Syřanů do EU s cílem provést sebevražedné teroristické útoky v Paříži. Potvrdily se tak obavy evropských zpravodajských služeb, že by teroristé mohli uprchlickou vlnu využít k průniku do schengenského prostoru. V souvislosti s tím se BIS soustředila na rozpoznání dalších rizikových osob mezi imigranty z Blízkého východu.

V souvislosti s tím BIS zaznamenala případy zneužití evropské azylové a pobytové politiky, kterou ČR uplatňuje, přistěhovalci z islámského světa. Jednalo se o zneužívání práv vyplývajících ze zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR. Dlouhodobě se zneužívají zejména ta ustanovení zákona, která se týkají povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny, studia a podnikání. Cizinci, kteří porušují podmínky udělení dlouhodobého pobytu v ČR, záměrně poskytují nepravdivé informace a uvádějí české správní úřady v omyl. Platná legislativa navíc omezuje možnost adekvátním způsobem a za dodržení povinnosti chránit zdroje zpravodajských informací přihlížet k informacím zpravodajských služeb při udělování a odnímání pobytových oprávnění cizincům na území ČR.

Většina z těchto osob sice nepředstavovala bezprostřední bezpečnostní hrozbu, ale u některých z nich byla identifikována potenciální bezpečnostní rizika, např. v několika případech se jednalo o stoupence ideologie IS.

2.6. Proliferace zbraní hromadného ničení a jejich nosičů, konvenčních zbraní a výbušnin

Proliferace zbraní hromadného ničení

Účastí v Mezinárodních kontrolních režimech (MKR)² se ČR zavázala k opatřením proti šíření (proliferaci) zbraní hromadného ničení a jejich nosičů (ZHN).

Zahraniční obchod se zbožím dvojího užití, vojenským materiálem, zbraněmi nebo výbušninami se v ČR řídí zákonnými předpisy, přičemž jaderné, chemické a biologické (bakteriologické a toxinové) ZHN jsou z obchodu zcela vyloučené.

BIS se u nakládání s kontrolovanými položkami zabývala případy obcházení nebo nedodržování mezinárodních závazků ČR, které plynou zejména ze sankčních opatření mezinárodního společenství proti konkrétním zemím, subjektům nebo entitám. Cílem informací o konkrétních událostech, jevech nebo trendech, které BIS průběžně poskytuje oprávněným adresátům, je minimalizovat rizika spojená se zahraničním obchodem s kontrolovanými položkami.

Proliferačně nejrizikovější země KLDK a Írán nadále poptávaly strojírenská zařízení, speciální materiály, technologie nebo know-how s parametry mezinárodně kontrolovaných položek. Přímé

² Australská skupina (*Australia Group, AG*), Kontrolní režim raketových technologií (*Missile Technology Control Regime, MTCR*) posílený o Haagský kodex (*The Hague Code of Conduct, HCoC*), Skupina jaderných dodavatelů (*Nuclear Suppliers Group, NSG*), Zanggerův výbor (*Zangger Committee, ZC*), Wassenaarské ujednání (*Wassenaar Arrangement on Export Controls for Conventional Arms and Dual-Use Goods and Technologies, WA*) a rezoluce RB OSN č. 1540 (2004).

vývozy takového zboží a přijímání plateb za takové obchody s KLDR nebo Íránem mezinárodní sankce znemožnily. BIS se zaměřila na získávání poznatků o zapojení různých krycích firem do složitých obchodních cest přes třetí země. Obchodním cestám byly uzpůsobeny i platby za dodávky zboží, jejichž cílem bylo znemožnit identifikaci obchodních tras a zapojených firem. Součástí hlavní reexportní trasy vývozu zboží do KLDR je dlouhodobě Čína. Firmy z Číny, Spojených arabských emirátů nebo Turecka se podílely na reexportech zboží do Íránu.

Zájemci o obchod s Íránem vyčkávali na výsledek změn sankčních opatření po uzavření politické dohody USA, Velké Británie, Francie, Ruska, Číny, SRN a EU (E3+3) s Íránem v červenci 2015. Výsledkem dohody bylo přijetí Společného komplexního akčního plánu o omezení íránského jaderného programu. Zmírnění sankčních opatření se dále týkalo financování obchodů s Íránem, nevztahovalo se však na konvenční zbraně a raketový program, na který platí další moratorium.

Sankce proti Rusku nevedly k zastavení ochodu s konkrétními položkami dvojího užití a zbraněmi a vojenským materiálem. Někteří podnikatelé v ČR využívali výjimek ze sankcí proti Rusku, které umožňují plnit kontrakty uzavřené před účinností sankcí v srpnu 2014.

V souvislosti s obecným rizikem teroristických útoků v Evropě a v reakci na útoky ve Francii se BIS zabývala možnostmi obstarávání nedostatečně znehodnocených zbraní, které nepodléhaly dalším kontrolám. Do ČR se takové zbraně dostávaly ze zahraničí, kde je nabízely i e-shopy. Podle zákona o zbraních je v ČR znehodnocenou zbraní až zbraň, u níž byly provedeny nevratné úpravy, které znemožňují její další použití ke střelbě. V zahraničí však docházelo kromě nedostatečného znehodnocení původně funkčních zbraní i k jejich úpravám na tzv. expanzní zbraně, u nichž technická úprava zamezila použití kulových nebo brokových nábojů. V případech formálních úprav však zbraně označené jako znehodnocené nebo expanzní mohly být po odborně nenáročných úpravách znovu uvedeny do funkčního stavu.

Potvrzené poznatky o dlouhodobých rizicích zneužití zbraní a dalších kontrolovaných položek jsou v rozporu se snahou lobbistických skupin prosadit zjednodušení a zmírnění pravidel pro nakládání a obchodování s rizikovými komoditami. Konkrétní případy zneužití kontrolovaných položek v zahraničí jsou argumentem pro důsledné dodržování zákonných opatření a kontrolních mechanismů v této oblasti.

2.7. Kybernetická bezpečnost

Kybernetická bezpečnost

Stejně jako v minulých letech informovala BIS i v roce 2015 Ministerstvo zahraničních věcí o odhalených pokusech o obcházení registrační procedury v informačním systému Visapoint. Tento systém je cílem takových pokusů dlouhodobě. Automatizované překonávání jednotlivých kroků v registrační proceduře cíleně zajišťují jednotlivci nebo skupiny osob se záměrem získat prodejem zablokovaných termínů pro pohovory vlastní ekonomický prospěch. Zásadní dopad mají tyto aktivity na dobré jméno ministerstva i státu.

BIS také prověřovala případ domnělých DDoS útoků, které byly vedeny proti systému Visapoint. BIS však zjistila, že IP adresy, které měly být k těmto útokům využívány, se používají k automatickému provádění zápisů registrací do tohoto systému.

V souvislosti s šetřením podezřelých registrací na termíny pohovorů BIS v roce 2015 zpětně zjistila, že v průběhu roku 2014 provedl několik desítek zápisů uživatel emailové adresy a telefonního

čísla, které patří zahraničnímu spolupracovníkovi zastupitelského úřadu ČR. Je vysoce pravděpodobné, že zápisy žadatelů prováděl přímo tento spolupracovník. Je tak možné, že mohl těžit z výhody znalosti fungování interních systémů a procesů souvisejících s vydáváním víz. Případně mohl využívat svých konexí na zastupitelském úřadu, znalostí o fungování systému či poznatků přístupných v informačních systémech zastupitelského úřadu a informace ministerstva tak, aby usnadnil či přímo zajistil získání požadovaného víza. Ani této oblasti se nevyhýbá související riziko špionáže či nelegitimní spolupráce s cizí mocí.

V roce 2015 získala BIS informace o nedostatečném zabezpečení některých městských rádiových systémů. Technické řešení těchto systémů již neodpovídá bezpečnostním standardům běžným ve vyspělých zemích a neposkytuje tedy dostatečnou úroveň bezpečnosti komunikace a přenosu dat mezi jednotlivými stanicemi a potřebnou ochranu před zneužitím.

BIS oprávněné adresáty informovala o možném zneužití zranitelnosti webových aplikací a cloudových služeb týkajících se systémů, u nichž je na jednom serveru provozováno několik různých webových aplikací s přístupem, které jsou limitovány přihlašovacími údaji. Stejná zranitelnost se týká také cloudových služeb, u nichž běžně nastává obdobná situace, tj. na jednom serveru běží paralelně různé služby či aplikace. Zřejmě jen v ČR existuje více než milion takto zranitelných aplikací. Vzhledem k tomu, že státní instituce sdílené hostingy pro provoz webových aplikací obvykle nevyužívají, lze předpokládat, že se tato zranitelnost dotýká především komerčních subjektů. Nelze však vyloučit, že státní subjekty, jež takto řešené služby užívají, mohou čelit riziku napadení uživatelských účtů.

Cílem elektronických útoků se mohou stát desítky malých společností, které si nemohou dovolit provozovat vlastní server pro libovolnou vlastní webovou aplikaci (např. většina e-shopů). Může docházet ke zcizení údajů o klientech, vytváření podvodných objednávek, poškozování funkčnosti jednotlivých aplikací, nekalému konkurenčnímu boji apod. Různé subjekty se také mohou stát cílem elektronických útoků v podstatě „omylem“ jen proto, že používají stejný hosting nebo cloudovou službu jako útočníkem zamýšlená oběť. Zásadně podceňované je v této oblasti riziko špionáže, mnohé české firmy si je neuvědomují a nemají dostatečné povědomí o hrozbách, jimž mohou čelit.

Státní kyberšpionážní kampaně

Dlouhodobé kyberšpionážní kampaně sponzorované státy a prováděné buď přímo státními aktéry (určitými složkami státu) nebo aktéry státem placenými probíhají téměř po celém světě. Je velice pravděpodobné, že s rostoucí digitalizací veřejné sféry bude využívání těchto kampaní stále intenzivnější. BIS již tento trend zaznamenala jak z vlastních šetření, tak ze zahraniční spolupráce.

Cílem zmíněných kampaní je především získávání informací z politické oblasti, z oblasti vojenství a diplomacie, z vědeckotechnické oblasti a z oblasti průmyslu a energetiky. Zcizené údaje a informace mohou být využívány k vlastním účelům, ať již k politickým nebo k vědecko-průmyslovým, k dehonestaci určitých osob či přímo států, k dezinformaci, případně vydírání.

Kyberšpionážní útoky však necílí pouze na data jako taková nebo na utajované informace, ale zaměřují se spíše na krádeže osobních údajů a přihlašovacích údajů do informačních a komunikačních systémů a krádeže obsahu elektronické komunikace politicky či jinak významných osob. Tyto údaje a informace pak dále slouží k sofistikovaným útokům, které využívají metody sociálního inženýrství.

BIS v této oblasti získala v roce 2015 informace o možných tuzemských obětech nové vlny ruské kyberšpionážní kampaně. Na seznamu možných terčů byla i dvě česká ministerstva. Útočníci se v této kyberšpionážní kampani zaměřovali především na kompromitaci routerů, které zřejmě následně využívali k tomu, aby zájmový síťový provoz neautorizovaně přesměrovali do počítačové infrastruktury, již kontrolovali.

Šetření těchto kyberšpionážních útoků i nadále probíhá a je jednou z priorit BIS v oblasti zajišťování kybernetické bezpečnosti.

V průběhu roku 2015 BIS své adresáty několikrát informovala o útocích v rámci konkrétních kyberšpionážních kampaní. Díky široké intenzivní a efektivní spolupráci se BIS podařilo získat o těchto kampaních značné množství informací, které mohly být využity pro vytvoření detekčních pravidel, která umožňovala odhalit možnou kompromitaci informačních nebo komunikačních systémů, případně takové kompromitaci zabránit.

Hlavní směr, kterým byly uvedené útoky vedeny, představovalo zejména rozesílání spearphishingových emailů, a to s využitím sociálního inženýrství, a případně tzv. „watering hole attacks“.

Kromě počtu kyberšpionážních kampaní stoupá i technická úroveň jejich provedení. Starší kyberšpionážní kampaně jsou dále využívány i po svém odhalení, nebo jsou dále přeprodávány. I to je pravděpodobně důvodem, proč počet států, které dokážou vést vlastní kyberšpionážní kampaně, neklesá. V oblasti státem řízené či podporované kybernetické špionáže představují nejzávažnější hrozby pro ČR Ruská federace a Čínská lidová republika.

3. Ochrana utajovaných informací

3.1. Administrativní bezpečnost

Platný právní řád nezajišťuje dostatečnou a účinnou ochranu utajovaných zpravodajských informací v rámci správního řízení a případného následného soudního přezkumu. To je přitom pro zpravodajské služby základní a nutnou podmínkou pro samotné poskytnutí informace v podobě použitelné pro další postup správního orgánu. Na tento problém, který souvisí s nekonceptní a nejednotnou úpravou různých druhů správních řízení podle zvláštních zákonů, ve kterých se přímo či nepřímo počítá s využitím zpravodajských poznatků, upozorňuje BIS opakovaně již několik let.

3.2. Bezpečnost informačních a komunikačních systémů

Všechny informační systémy Bezpečnostní informační služby zpracovávající utajované informace mají platný certifikát Národního bezpečnostního úřadu. Informační systémy byly doplněny novými technologiemi zejména na správu bezpečnostních událostí, které se mohou stát podkladem při řešení různých bezpečnostních incidentů.

V oblasti kryptografické ochrany utajovaných informací nebyl v BIS zaznamenán žádný závažný incident nebo kompromitace kryptografických prostředků.

3.3. Fyzická bezpečnost

V oblasti fyzické bezpečnosti byla realizována opatření, která byla zaměřena na zkvalitnění systémů režimových opatření, technické ochrany a fyzické ostrahy objektů BIS za účelem zajištění ochrany utajovaných informací v souladu s požadavky zákona č. 412/2005 Sb. a vyhláškou č. 454/2011 Sb.

Průběžně probíhala tvorba nových povinných složek objektové dokumentace pro pracoviště a objekty BIS. V důsledku redislokací některých pracovišť byly provedeny novelizace příslušných objektových dokumentací tak, aby odpovídaly aktuálnímu stavu.

3.4. Krizové řízení

V oblasti ochrany utajovaných informací při krizových situacích byly aktualizovány Plány zabezpečení objektů či oblastí, které jsou součástí Bezpečnostních projektů.

4. Spolupráce se zpravodajskými službami ČR a ostatními státními orgány

4.1. Spolupráce se zpravodajskými službami ČR

Vojenské zpravodajství a Úřad pro zahraniční styky a informace jsou pravidelnými adresáty zpravodajských informací a zjištění. Vzájemná spolupráce s těmito službami se uskutečňuje také v rámci dalších činností operativního, analytického či servisního charakteru.

Intenzivní spolupráce s ÚZSI a VZ probíhala v problematice boje proti proliferační zbraní hromadného ničení a jejich nosičů a problematice nelegálního obchodu s vojenským materiálem.

V oblasti boje proti terorismu spolupracovala BIS v roce 2015 průběžně s ostatními zpravodajskými službami ČR ve Společné zpravodajské skupině při Úřadu vlády i samostatně.

Dalším příkladem pravidelné spolupráce se zpravodajskými službami ČR je spolupráce v rámci šetření realizovaných na základě žádostí partnerských zahraničních služeb.

4.2. Spolupráce s Policií ČR

BIS se v roce 2015 aktivně podílela na pravidelných jednáních Národního kontaktního bodu pro terorismus (NKBT), jenž působí v rámci Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování.

Policie ČR je po prezidentovi, vládě, premiérovi a jednotlivých ministrech dalším adresátem zpravodajských informací BIS na základě § 8 odst. 3 zákona č. 153/1994 Sb., a to v případech, kdy předání takových informací neohroží důležitý zájem sledovaný zpravodajskou službou. Spolupráce mezi jednotlivými útvary BIS a Policie ČR pak přirozeně v mnoha případech navazuje na obsah takto poskytnutých informací.

Efektivní bilaterální spolupráce na úrovni konkrétních případů probíhala s jednotlivými složkami Policie ČR, zejména pak se specializovanými útvary.

S odbory hospodářské kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování v jednotlivých krajích probíhala součinnostní jednání k aktivitám organizovaného zločinu na území ČR. Jednalo se o konkrétních kauzách, především v problematice vlivových skupin, korupce, finančních převodů v rámci organizovaného zločinu a infiltrace organizovaného zločinu do státní správy.

S jednotlivými pracovišti Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování byly projednávány poznatky z oblasti dysfunkce státní správy, obecní samosprávy a infiltrace organizovaného zločinu do státní správy a ke konkrétním zájmovým osobám a vlivovým skupinám.

V roce 2015 pokračovala spolupráce s Policií ČR v problematikách nelegálního obchodu a nakládání s vojenským materiálem, bezpečnostním materiálem, střelnými zbraněmi, municí, výbušninami, nebezpečnými látkami a v boji proti šíření ZHN a jejich nosičů.

4.3. Spolupráce s dalšími státními orgány a institucemi

BIS v roce 2015 úzce spolupracovala s NBÚ v oblasti ochrany utajovaných informací. Jednalo se zejména o šetření na základě žádosti NBÚ v rámci řízení v oblasti personální a průmyslové bezpečnosti a bezpečnostní způsobilosti a šetření v rámci prověřování, zda fyzické osoby a podnikatelé i nadále splňují podmínky stanovené pro držitele osvědčení nebo dokladu. V průběhu celého roku docházelo zejména k jednáním týkajícím se spolupráce na konkrétních případech.

Pokračovala spolupráce s NBÚ v oblasti kybernetické bezpečnosti, a to zejména ve výměně informací o bezpečnostních incidentech s Národním centrem kybernetické bezpečnosti (NCKB), jež je součástí NBÚ.

V průběhu roku 2015 probíhala v oblasti proliferační zbraní hromadného ničení a jejich nosičů spolupráce zejména s orgány celní správy, a to jak na úrovni Generálního ředitelství cel, tak na úrovni jednotlivých celních ředitelství. V souvislosti s touto spoluprací byly ze strany BIS předány informace o riziku reexportu vojenského materiálu z ČR do sankcionované země.

Spolupráce v oblasti proliferační zbraní hromadného ničení a jejich nosičů probíhala také s Ministerstvem zahraničních věcí, Licenční správou Ministerstva průmyslu a obchodu, Státním úřadem pro jadernou bezpečnost a jeho podřízenými organizacemi.

V dalších oblastech společného zájmu, např. šlo o bankovníctví, nakládání s financemi a majetkem státu, hospodářskou soutěž a ochranu státu před působením cizích zpravodajských služeb, probíhala spolupráce a vzájemné konzultace s Úřadem vlády, Českou národní bankou, Finančním analytickým útvarem Ministerstva financí, Generálním finančním ředitelstvím, Generálním ředitelstvím cel, Vězeňskou službou, Generální inspekcí bezpečnostních sborů, Vrchním státním zastupitelstvím v Praze a Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže.

Odbor inspekce BIS spolupracoval s ostatními orgány státní správy především ve formě dožadání, která zasílaly nejčastěji orgány Policie ČR činné v trestním nebo přestupkovém řízení. Žádosti se netýkaly příslušníků BIS, ale informací, které policejní útvary potřebovaly pro svou činnost a nemohly je samy obstarat. Počet takových žádostí je v podstatě na konstantní úrovni a vychyluje se pouze minimálně.

Bezpečnostní informační služba spolupracovala i na projektech jiných orgánů státu (např. Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zahraničních věcí) s cílem přispět k ochraně zájmů ČR a jejích občanů a přispět k omezení bezpečnostních rizik či k jejich úplnému odstranění. V těchto projektech BIS obdržela k vyjádření žádosti týkající se řádově desítek fyzických i právnických osob.

V roce 2015 vstoupila v platnost novela zákona č. 49/1997 Sb., o civilním letectví, obsahující ustanovení o ověřování spolehlivosti fyzické osoby (FO) pro účely vydání osvědčení, které vydává Úřad pro civilní letectví (ÚCL). Jeho nedílnou součástí je posouzení důvěryhodnosti FO, které provádí PČR. Na základě žádostí PČR o součinnost při posuzování důvěryhodnosti se BIS vyjadřovala k jednotlivým žadatelům o vydání osvědčení ÚCL.

Nedílnou součástí spolupráce a výměny informací mezi BIS a dalšími zpravodajskými službami a státními orgány je dlouhodobé zapojení BIS do práce Společné zpravodajské skupiny – stálého pracovního orgánu Výboru pro zpravodajskou činnost.

Kromě standardní spolupráce formou poskytování či výměny informací předává BIS dalším státním orgánům zobecněné poznatky a doporučení formou připomínek a podkladů pro různé legislativní i nelegislativní dokumenty, poskytuje různé konzultace a školení apod.

5. Spolupráce se zpravodajskými službami cizí moci

BIS spolupracuje se zpravodajskými službami cizí moci na základě § 10 zákona č. 153/1994 Sb. Se souhlasem vlády je BIS oprávněna bilaterálně spolupracovat s více než stovkou zpravodajských služeb z celého světa. Na multilaterální úrovni BIS v roce 2015 velmi aktivně pracovala v několika uskupeních (např. Counter-Terrorist Group nebo NATO Civil Intelligence Command). Oproti předchozímu roku rozšířila spolupráci jak na bilaterální, tak multilaterální úrovni. V některých oblastech měla BIS na práci multilaterálních uskupení podstatný vliv.

V rámci mezinárodní spolupráce přijala BIS více než 8100 zpráv a postoupila téměř 1500 dokumentů. Na strategické a expertní úrovni se zástupci BIS zúčastnili několika stovek mezinárodních jednání.

Hlavními tématy spolupráce BIS se zahraničními zpravodajskými službami zůstávají boj proti terorismu, kontrašpionáž, proliferační. V souvislosti s migrační vlnou, která rok 2015 poznamenala, stoupla informační výměna též v oblasti boje s extremismem.

6. Kontrola

Základ právní úpravy kontroly zpravodajských služeb je obsažen v zákoně č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky. Tento zákon v § 12 stanoví, že činnost zpravodajských služeb podléhá kontrole vlády a Parlamentu. Citovaný zákon dále obsahuje úpravu vztahu Poslanecké sněmovny k vládě ohledně zpravodajských služeb (§ 14 až 16), zatímco s přímou parlamentní kontrolou zpravodajských služeb odkazuje na zvláštní zákon (§ 12), a upravuje zvláštní kontrolní režim ve vztahu ke kontrolnímu řádu (§ 13a).

Zákon nestanoví konkrétní rozsah ani způsob provádění kontrolní činnosti vládou. Kontrolní činnost vlády vůči Bezpečnostní informační službě se však odvíjí od oprávnění vlády ukládat Bezpečnostní informační službě úkoly v mezích její zákonné působnosti a hodnotit jejich plnění. Kontrolní činnost vlády vůči Bezpečnostní informační službě rovněž úzce souvisí s tím, že vláda odpovídá za činnost Bezpečnostní informační služby, koordinuje ji a jmenuje a odvolává ředitele Bezpečnostní informační služby. Ve smyslu § 8 odst. 1 zákona č. 153/1994 Sb. je Bezpečnostní informační služba povinna podávat prezidentovi a vládě jednou za rok a kdykoliv o to požádají zprávy o své činnosti. Kontrolní činnost vlády se zaměřuje na všechny oblasti činnosti Bezpečnostní informační služby.

V § 14 až 16 obsahuje zákon č. 153/1994 Sb. úpravu poskytování informací vládou Poslanecké sněmovně. Podle § 14 je Poslanecká sněmovna o činnosti zpravodajských služeb informována vládou prostřednictvím svého příslušného orgánu pro zpravodajské služby. Platná právní úprava tedy tento institut systematicky odděluje od přímé parlamentní kontroly zpravodajských služeb, s níž odkazuje na zvláštní zákon (§ 12), jde tudíž o způsob parlamentní kontroly vůči vládě. Příslušný orgán podle § 14 citovaného zákona přitom není zřízen zvláštním zákonem; jeho zřízení tak závisí na usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu.

Zvláštním zákonem ve smyslu § 12 zákona č. 153/1994 Sb. je vůči Bezpečnostní informační službě zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 18 tohoto zákona vykonává kontrolu činnosti Bezpečnostní informační služby Poslanecká sněmovna, která k tomuto účelu zřizuje zvláštní kontrolní orgán (Stálá komise pro kontrolu činnosti Bezpečnostní informační služby). Konkrétní rozsah oprávnění tohoto kontrolního orgánu je uveden v ustanoveních § 19 a 20 zákona č. 154/1994 Sb., a to například oprávnění členů kontrolního orgánu vstupovat v doprovodu ředitele Bezpečnostní informační služby nebo jím pověřeného příslušníka do objektů Bezpečnostní informační služby či oprávnění kontrolního orgánu požadovat od ředitele Bezpečnostní informační služby potřebné vysvětlení v případě, že má kontrolní orgán za to, že činnost Bezpečnostní informační služby nezákonně omezuje nebo poškozují práva a svobody občanů. Na druhé straně je ředitel Bezpečnostní informační služby povinen předkládat kontrolnímu orgánu zákonem určené informace a písemnosti.

Právní úpravu kontrolní činnosti v oblasti hospodaření s veřejnými prostředky stanoví zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 416/2004 Sb., kterou se tento zákon provádí. K provádění vnitřní kontroly byl vydán interní předpis ředitele BIS.

6.1. Vnější kontrola

Vnější kontroly v BIS jsou prováděny orgány a institucemi, které mají podle příslušných zákonů právo provádět kontroly jednotlivých dílčích činností. V roce 2015 byly provedeny celkem čtyři vnější kontroly se zaměřením na plnění povinností v důchodovém pojištění, na hygienu výživy a na komunální hygienu. Kontroly nezjistily žádné nedostatky.

6.2. Vnitřní kontrola

V roce 2015 provedl interní audit čtyři audity se zaměřením na zadávání veřejných zakázek, rozpočet, fond kulturních a sociálních potřeb a plnění doporučení schválených ředitelem BIS.

Ostatní odborné útvary BIS provedly 55 kontrol. Kontroly byly zaměřeny na dodržování služebních předpisů s ohledem na hospodárnou a efektivní činnost jednotlivých pracovišť BIS. Předmětem kontrol bylo především:

- plnění rozpočtu, dodržování závazných limitů a vedení příslušných evidencí, dodržování rozpočtové kázně, včetně dodržování zásad pro použití prostředků fondu kulturních a sociálních potřeb,
- materiálové zabezpečení potřeb v organizačních útvarech a vedení evidence materiálů,
- sledování technického stavu vozidel, provádění státních technických kontrol, dodržování kontrolních norem spotřeby pohonných hmot,
- stavební stav objektů a jejich využívání v souladu s jejich určením, provádění předepsaných revizí, dodržování zásad bezpečnosti a hygieny práce, požární ochrany, vodního hospodářství a ekologie, sledování spotřeb energií,
- materiálně technické vybavení objektů prostředky zabezpečovací techniky a účelného používání instalované zabezpečovací techniky.

Nebyla zjištěna závažná porušení předpisů. Zjištěné závady (většinou administrativního charakteru) jsou průběžně odstraňovány v rámci opatření k nápravě ve stanovených termínech.

Podle § 76 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, bylo provedeno deset kontrol dočasně práce neschopných pojištěnců. Ve všech případech byl dodržen režim práce neschopného pojištěnce a všechny kontroly byly bez závad.

Pracovníci archivní služby a kontrolní skupiny provedli 50 archivních prohlídek spojených s kontrolami spisové služby. Kontroly byly zaměřeny především na fyzickou úplnost utajovaných dokumentů, správnost jejich náležitostí a přesnost vedení evidenčních záznamů v administrativních pomůckách.

Průběžně probíhaly kontroly svazků zpravodajských dokumentů u organizačních útvarů a kontroly svazků ukládaných do spisovny.

Na úseku fyzické bezpečnosti byly prováděny kontroly dodržování podmínek pro ukládání utajovaných informací, v objektech BIS probíhaly kontroly instalovaných bezpečnostních prvků, včetně úschovných objektů a zámkových systémů.

7. Dodržování kázně, vyřizování žádostí a stížností

Činnost odboru inspekce BIS vychází z vnitřních předpisů Bezpečnostní informační služby, které stanoví zásady řízení konaného příslušníky odboru inspekce a policejního orgánu BIS.

Činnost odboru inspekce BIS lze rozdělit do tří hlavních oblastí - činnost příslušníků odboru inspekce BIS v postavení policejního orgánu BIS ve smyslu § 12 odst. 2 trestního řádu, a to v případech podezření ze spáchání trestného činu příslušníkem BIS; činnost příslušníků odboru inspekce BIS při prošetřování případů podezření ze spáchání jednání majících znaky přestupku a kázeňských přestupků příslušníky BIS, včetně prošetřování mimořádných událostí; činnost příslušníků odboru inspekce BIS v rámci prověřování stížností, oznámení a podnětů příslušníků BIS a subjektů mimo BIS.

7.1. Šetření podezření z jednání majících znaky přestupku, z kázeňských přestupků a ostatních podezření z přestupku

Do této kategorie spadají dopravní nehody příslušníků BIS, a to nehody zaviněné i nezaviněné. Odbor inspekce BIS tato šetření doplňuje o zjištění podstatná pro rozhodnutí služebních funkcionářů ve věci, která policejní útvary nemohou obstarat.

7.2. Šetření ve věcech stížností a oznámení

Odbor inspekce BIS v roce 2015 prováděl potřebná šetření ve věcech stížností, oznámení a podnětů podaných zejména subjekty mimo BIS. Oproti roku 2014 počet oznámení a podnětů v roce 2015 vzrostl o 62,2 % na celkových 206, přičemž ani jedno podání nebylo vyhodnoceno jako stížnost. Obsahově byla oznámení občanů odrazem celospolečenského dění v ČR i v zahraničí.

8. Rozpočet

Rozpočet BIS byl v roce 2015 stanoven zákonem č. 345/2014 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2015, ze dne 10. prosince 2014.

Hlavní část výdajů tvořily platy a příslušenství, což zcela odpovídá významu, který pro zpravodajskou službu mají lidské zdroje. Do oblasti osobních výdajů lze zařadit i výsluhové náležitosti, tj. mandatorní výdaje vyplácené příslušníkům po skončení služebního poměru.

V ostatních běžných výdajích tvořily podstatnou část standardní výdaje na nákup služeb, paliv a energií pro zajištění běžného chodu organizace, k udržení odpovídajícího technického stavu majetku a objektů BIS byly určeny výdaje na opravy a udržování.

V kapitálových výdajích směřovala část výdajů do informačních a komunikačních technologií.

Do výdajových opatření se každoročně promítá plnění požadavků na ochranu utajovaných informací vyplývajících ze zákona č. 412/2005 Sb. a prováděcích předpisů, které tyto požadavky upřesňují pro fyzickou, administrativní a personální bezpečnost i bezpečnost informačních a komunikačních systémů. Zohlednění těchto skutečností v celém průřezu činností BIS vyžaduje řadu výdajů, které se u jiných organizačních složek státu nevyskytují vůbec nebo jen v omezené míře.

Část finančních prostředků byla využita na technickou podporu softwarových i hardwarových produktů, další rozpočtové výdaje byly vynaloženy na pořízení a modernizaci technických prostředků k pořízování, zpracování, analýze a archivaci obrazové a zvukové dokumentace.

Z důvodů udržení kroku s technologickým rozvojem, omezených možností výběru na trhu a časté absence požadovaných řešení technických prostředků byly v omezené míře rozpočtové prostředky určeny pro jejich vývoj, výrobu a úpravu.

Základní provozní potřeby BIS byly v roce 2015 pokryty. Zapojením nároků z nespotebívaných výdajů do rozpočtu se podařilo realizovat některé pro BIS stěžejní projekty.

K mírnému zlepšení došlo v roce 2015 v oblasti lidských zdrojů, kde bylo možno rozpočtově pokrýt o cca 3 % služebních míst více než v roce 2014. I přes zvýšenou aktivitu v náboru a výběru nových příslušníků se však vlivem aktuální situace na pracovním trhu, náročnosti přijímacího procesu v podmínkách zpravodajské služby, ale i odchodu příslušníků v průběhu roku nepodařilo počet skutečně obsazených systemizovaných služebních míst v takovém rozsahu zvýšit.

Ukazatele rozpočtu kapitoly 305 – Bezpečnostní informační služba v roce 2015 (v tis. Kč)

	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutečnost
Příjmy celkem	144 400	144 400	156 659
Výdaje celkem	1 207 324	1 269 286	1 207 681

Podrobný rozbor výsledku hospodaření BIS ve struktuře dle příslušné vyhlášky Ministerstva financí je předkládán ve stanoveném režimu Ministerstvu financí a k projednání ve Výboru pro bezpečnost Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.